

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	ТЕХНОЛОГІЇ ДАВНІХ ВИРОБНИЦТВ
Викладач	ТУПЧІЄНКО Микола Петрович, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	+38(066) 624-12-19
E-mail:	tupchy_mp@ukr.net
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom або Viber
Пререквізити	Потребує базових знань з основ матеріальної культури

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Технології давніх виробництв» є ознайомлення студентів з історією давніх виробництв відповідно до певних етапів розвитку суспільства далекого минулого, з метою опанування технологічними здобутками світової культури, на яких базуються технологічні досягнення сучасності.

Основними завданнями є:

- розкрити закономірності розвитку техніки й технологій виробництва в діяхронному вимірі з найдавніших часів до цивілізацій античності та середньовіччя;
- визначити місце давніх технологій виробництва в історичному поступі людської цивілізації, показати безпосередній зв'язок технологічних досягнень з соціокультурним поступом давніх суспільств;
- прищепити майбутнім фахівцям навички самостійної роботи з джерелами та науковою літературою, уміння самостійного осмислення закономірностей розвитку суспільства й техніки, сприяти виробленню у студентів умінь застосовувати отримані знання у власній науково-дослідній роботі.

2. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- базові поняття історичної науки;
- визначення технологічного знання та його характерних ознак;
- історичні етапи розвитку технології виробництва та особливості, загальний соціокультурний контекст їх поступу

уміти:

- володіти навичками реконструкції історичного поступу технологічних знань;
- порівнювати окремих технологічних досягнень на конкретному історичному етапі за для виявлення зв'язків у різних галузях людської діяльності минулого.
- чітко і логічно відтворювати базові знання з питань технології давніх виробництв;
- брати участь у дискусіях з означених питань, формулювати та відстоювати власну позицію з обговорюваних проблем;
- володіти категоріально-понятійним апаратом дисципліни;
- вести пошукову роботу, а також здійснювати наукові дослідження з проблематики технології давніх виробництв;

набути соціальних навичок (soft skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал;
- взаємодіяти в соціокультурному середовищі.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотериторіальному національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ; Положення про організацію вивчення вибіркового навчального дисциплін та формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ДО ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ СУСПІЛЬСТВ.

Тема 1. Теоретичні та методологічні засади дисципліни технологія давніх виробництв.

Тема 2. Технологічні досягнення доби каменю (від палеоліту до неоліту).

Тема 3. Технології виробництва в добу енеоліту.

Тема 4. Доба бронзи - технологічний прорив до цивілізаційних суспільств

Тема 5. Ранній залізний вік у світлі технологічних інновацій.

Змістовий модуль 2. ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА В АНТИЧНИХ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЯХ СХОДУ І ЗАХОДУ.

Тема 6. Технологічні досягнення у державах стародавнього Сходу.

Тема 7. Технології виробництва в античній Греції.

Тема 7. Стародавній Рим - автохтонні та запозичені технології виробництва.

Тема 8. Технології виробництва в добу Середньовіччя та Відродження.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною системою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

Основна

- 1.Археологія України : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. Л. Залізняк, О. П. Моця, В. М. Зубар та ін.; за ред. Л. Л. Залізняка. Київ: Либідь, 2005. 502 с.
- 2.Баженов О.Л. Історія первісного суспільства. Підручник для історичних спеціальностей вищих закладів освіти. – Кам'янець-Подільський, 2016 371 с.
- 3.Бесов Л.М. Історія науки і техніки: 3-тє вид., перероблене й доповнене. Харків, 2004, 382 с.
- 4.Леві-Строс К. Структурна антропологія: монографія; пер. с фр. З. Борисюк. К. : Основи, 2000. 387 с.
- 5.Михайліченко О.В. Історія науки і техніки: навч.посіб. Суми.2013, 346 с.
- 6.Скальковська І. Б. Археологія. Навч. посіб. Кременець. 2020. 120 с.

Додаткова

- 1.Боньковська С. М. Ковальство на Україні (XIX–поч. XX ст.). К. : Наук. думка, 1991. 110 с.
- 2.Боряк О. О. Ткацтво в обрядах та віруваннях українців. К., 1997. 191 с.
- 3.Відейко Ю.М. Відтворююче господарство в Лисостепу (VI – I тис. до н.е.). *Відтворююче господарство в Лисостепу. Історія і екологія*. Препринт. Київ, 1993. С. 5-27
- 4.Гіппіус В. Коваль Кузьма-Дем'ян у фольклорі. *Етногр. Вісник*. К., 1929. – Кн. VIII. – С. 3–51.
- 5.Мезенцева Г. Г., Гопак В. Д. Залізні вироби з стародавнього Білгорода. *Археологія*. 1974. № 14. С. 73–81.
- 6.Новое в археологии Киева. К. : Наук. думка, 1981. С. 279.
- 7.Паньков С. В. Металургія заліза у Східній Європі I тис. до н.е. *Археологія*. 1991. № 1. С. 11–20.
- 8.Паньков С. В. Питання походження чорної металургії у Східній Європі. *Археологія*. 1985. № 49. С.1–13.
- 9.Паньков С. В. Про стан залізодобування в античному виробництві Північного Причорномор'я. *Археологія*. 1996. № 2. С. 46–53.
- 10.Паньков С. В. Стародавня чорна металургія на території південного заходу Східної Європи (до концепції розвитку. *Археологія*. 1994. № 4. С. 48–60.
- 11.Петрунь В.Ф. До проблеми сировини бойових камінних сокир Волині // Тези доповідей всеукраїнської конференції з історії краєзнавства. Луцьк, 1993. С. 385–386.
- 12.Вовк Х.К. Студії з української етнографії та антропології. К. : Мистецтво, 1995.
- 13.Горобець Л. Слідуй за розбитим черепом. Історія еволюції скелета. 2021. К.: Віхола. 336с.
14. Культурна антропологія. *Есе*. Український католицький університет. Львів, 2010. URL: https://www.lvivcenter.org/wp-content/uploads/2020/03/ese_anthropology-1.pdf
- 15.Рафальський О.О., Калакура Я.С.,Коцур В.П., Юрій М.Ф. Антропологічний код української культури і цивілізації. Кн. 1.Київ, 2020. 420 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/antropologichnyi_kod_book1.pdf
- 16.Тупчієнко М. П. До питання про паралелі в символіці крові та залізної руди в уявленнях та обрядах східних слов'ян (переважно на матеріалах України). К., 2006. Вип. 16. С. 365–379.
- 17.Тупчієнко М. П. До питання про семантику метеоритів в контексті проблеми символіки сировини в залізобудівному виробництві. *Матеріали до української етнології* : матеріали конф.,

наук. та польових етнолог. досліджень. К., 2003. Вип. 3 (6). С. 115–126.

18.Тупчієнко М. П. Залізо і Бог Коваль у світогляді давній слов'ян та українців : (до питання про формування уявлень). Матеріали IV Міжнар. археол. конф. студентів і молодих вчених (м. Київ, 14-16 травня 1996 р.). К. : Соборна Україна, 1996. С. 43–44.

19.Чмихов М.О. Кургани як явище давньої культури. К.1993. 144 с.

Нормативно-правові акти.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. № 30. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Закон України Про музеї та музейну справу від 29.06.1995 № 249/95-ВР URL: https://kodeksy.com.ua/pro_muzeyi_ta_muzejnu_spravu.htm

3. Про затвердження Положення про Музейний фонд України: постанова Кабінету Міністрів України від 20.07.2000р. №1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2000-%D0%BF#Text>

4. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000р. № 1805-III. (Редакція від 31.10.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>

Інформаційні ресурси

<http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського

<http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> – каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України

<http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html> – каталог національних бібліотек країн світу

<http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> – каталог електронних бібліотек України

<http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> – енциклопедії та словники

<http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/> – електронні наукові видання НБУ ім.В.І.Вернадського.

<https://zakon.rada.gov.ua/> - Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України.